

58d

E libris
gymnasio Mauritano Magdeburgensi
a venerabili
Carolo Funk
theol. doctore et gymnasii directore
a. 1857 hereditate relictis.

G. f. 171.

A. ꝛ. Ω.
 CONATVI
 IUVENVM HVMANISSIMORVM
 DE PROBABILIBVS QVIBVSDAM
 INSTITVTIS
 AD COMMODVM IUVENTVTIS ET INCREMENTVM
 STVDIORVM SPECTANTIBVS
 dicturorum.

& vna
 ORATIONI,

quam
 ADOLESCENS PERHVMANVS ET BONAE SPEI

MARTINVS GOTTLOB KITZING,
 Logau. Crosn.

*sub discesum suum in academiam
 habebit*

ultimo in scholam officio defuncturus,
 volente DEO, ante diem v. idus aprilis 1710 ce xxv.

ut omnes

REI SCHOLASTICAE AMPLIFICATORES ATQVE AD-
 SCRIPTORES

fecunda concione cupiant,

propofito libello exiguo

DE VETERVM MORE AVDITORES AD RE-
 CITATIONES ADVOCANDI.

plane etiam atque etiam rogat

JO. GOTTFR. ZEISKE.

Soraniz, Imprimebat Jo. Gottlieb Rothius, Typogr. Aul, Promnit.

A 24

Berrimis ingenii liberalique doctrina homines, inprimis poëtae, deinde etiam oratores & alii, iam olim industriae suae monumenta alii recitabant, ut antequam publici iuris fierent, lima adhiberi & vltima manus addi posset: quod non in Latio tantum, sed etiam in Hellade factitatum fuisse scripta antiquorum loquuntur. Illud de recitationibus argumentum exhaustisse videri poterat J. Lipsius eruditissima ad Othonem Hartium epistola, Vosius libri de imitatione capite non vno, & singulari commentatione de recitationibus veterum, Casaubonus ad Theophrastum & ad Auidium Cassium, Bisciola in lectionibus subsecius, Rappoltus notis in Iunianalis satyram septimam, Schefferus de silo, O. Ferrarius de acclamationibus, Kriegkiius de modis inlarescendi apud Romanos, ut alios praeiream. Post mensem tamen factam licebit spicas colligere & exigua tabella expendere *veterem inuitandi ad recitationes audiendas morem*, quem cum ipsis ἀπορροσσει: coniunctissimum, iisdemque praemitti solitum fuisse nemo non videt. *Adhiberi* his auditionibus dicebantur auditores, ut saepius hac significatione Plinius iunior vocem vsurpat, si placuerit recitare, *adhibiturus eruditissimum quemque*; qui *recitaturis providendum* censet, *ut sanos adhibeant*; ipse a Regulo librum recitante non *adhibitus*: nec tantum de familiaribus voce illa vitur, verum etiam *adhibere ingens auditorium* aliquo loco dicit, Afinius quidem Pollio, orator, poëta ac primus bibliothecae dicenda auctor, primus quoque omnium Romanorum, teste Seneca patre, homines in publicum auditorium aduocavit, quod expressis verbis factum esse facile intelligimus. Jam antea autem apud Romanos, ut nihil de Graecis commemorem, cum recitandi consuetudo maxime poëtis placuisset, sine dubio amicos, quibus carmina sua legerent, paucos tamen, si sciperent, arcesseverunt, ut Emnius Scipiones; Scipionem, Laelium & his similes Terentius. Quanquam & ante publicae cuiusdam recitationis species fuisse videtur, de qua Horatius in sermonibus:

Non recito cuiquam, nisi amicis, idque coactus,
Non vbius coramne quibuslibet. in medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi, quique lauantes.

Vtrobique tamen aduocatio vix locum habuit, cum Flaccum amici potius coegerint, quam ipse amicos: & qui in foro aut balneis scripta sua exposuerunt, plebem non corrogarunt ambitionis precibus, sed fortuito congressam acroamatibus suis vel erudierunt vel delectarunt. Et quid dicemus de subitis inopinatisque recitationibus, quales erant Ligurini apud Martialem libro III. qui stantibus, sedentibus, currentibus, lauantibus, natantibus, cenantibus, dormientibus denique vesiculos suos legebat? Talem etiam Eumolpi morbum Petronius satyrico notauit, qui nunc visa tabula Troiae excidium praesente, nunc in balneo, nunc inter eundem carmina sua vel obuiis, vel comitibus recitabat, a populo eam ob causam quasi ceritus & emotae mentis homo petius lapidibus. Neque opus fuit dilucide atque exposte ad audiendas lucubrations vocare, vbi alia specie amici in hortos aut ad cenam inuitabantur, & occasione captata in conuenta frequenti poemata ex tabulis ceraue recitabantur. Notum est epigramma Catulli, quo Sextio indignatur, quod eum tunc ad cenam deuocarat, cum pestilentem in Attium orationem eslet lecturus: eadem de causa Martialis Ligurini cenam fugit, ne ipsius versiculos audiendis enecetur; quin & Iulium Cerealem ut ad cenam eo facilius pertrahat, se nil recitaturum promittit. Similiter in epigrammatum anthologia perstringitur importunus in conuiuiis lector, qualem hirundinem vocat Horatius in arte; & Persius in Romanos inuehitur, qui querant inter pocula faturi, *quid dia poemata narrent*. in quibus omnibus nulla omnino ad audiendos libellos, si rem ex vero zelimus, sed potius ad cenationes precessisse dicenda est inuitatio. At quia de priuatis recitationibus agere cepimus, ad illas recitatores coram vocabant alios, ut Lipsius indicat & verba recitaturi hominis ab Epicetio apud Arrianum derisa adducit: *ἀκροσόν με σήμερα διαλεγομένην ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆ Κοδράτε*. Simplicissima haec inuitandi ratio, sed inter necessarios duntaxat, nisi recitator ferrei oris eslet, frequentata: at cum plures aut longinquitate locorum disiuncti moneri deberent, scripto id factum, ac codicillis i. e. epistolis amici, libellis quicunque conuocati sunt. Ita recte ex Plinio Lipsius, cuius tamen

pace addi potest, seruos quoque, libertos, amicos hoc vocandi munere functos, præsertim *videntem admonendus* aliquis fuit. Quemadmodum enim serui conuiuas conciebant, vocantes hinc & inuitatores dicti, de quibus Stuecius in antiquitatibus conuiualibus libri III. capite III. Sic nihil impedit, quo minus illud comocandi negotium iis deferretur, aut interdum libertis mandaretur. Et cum Plinius Atrium Clementem ad Euphratem philosophum audiendum sollicitet, Nepotem Iseo rhetori vacare iubeat, Rufonem Triario simili de causa commendet, ipse a præfecto vrbis in consilium adhibitus sit, vt audiret iuuenes, sane per amicum aliquando alii ad litteratas has epulas deuocari poterunt. Quid quod diserte Secundus, cuius toties auctoritate vsi sumus, Regulum dubie sanitatis hominem, sed Martialis magnopere laudatum, memorat operam dedisse, vt *audituros corrogaret*, in causis quidem forensibus, at recitationi hæc ex parte simillimis. Sequitur, vt de inuitatione ad recitationes publicas, agamus, quæ Lipsio indicante, *libellis sparsim & in publico proponi solitiæ* fcebat: libellos hæc recitaturis dispergendos fuisse auctor dialogi de causis corruptæ eloquentiæ, siue Quintilianus est, siue Tacitus, siue denique Suetonius, Basili poëta, cui quingenta sestertia donatæ Vespasianus, exemplo offendit. Quo quidem loco nemini mirum videbitur, domo mutanda, auditorio extruendo, sublellis conducendis sumptum fieri debere: sed qua ratione impendendæ pecuniæ in libellos dispergendos fuerint, non æque liquet: nisi dicas, describendi operam id postulasce, aut conducendos pueros eam in rem fuisse, qui publice proponerent & populum monerent. Ita priuati conueniant: at principes etiam se publicabant, quod Tranquillus de Nerone cantante memorat, qui carmina etiam domi & in theatro recitauit; ac simile quiddam de Claudio idem historicus, item de Augusto & Caligula memoriæ prodiit. Tum maiori pompa opus erit: hinc *per editæ*, quæ & ipsa tamen interdum *libri principum* vocantur, Caligula equites K. ad audiendas orationes inuitabat, vti per edita libros etiam aliorum populo notos sepe fecit Augustus. Et quia ludi per præconem indicabantur; Nero Nioben se cantaturum per Cl. Rufum consularem pronuntiabat; Caius per milites, vt ne Incitatus equus inquietaretur, vicinæ silentium indicabat: eodem aut simili modo Cæsares suas publicæ recitationes poterant. Vidimus, qua ratione recitatores soliti fuerint corrogare auditores, ac simul patuit, pro cuiusvis instituto modo amicos in cubiculum & triclinium, modo populum in auditorium aduocatum esse. De sexu sequiori si quæras, Calpurnia Secundi aulico quodam ab auditoribus discretæ, viro recitante, sessum iuit; at in publicis *duo quæsi* femine promiscue admisse sunt, vt in spectaculis Neronis quedam entererunt. Magistratus quoque sigillatim vocati, certe in prouinciis; vt in Bithynia bule & plebs ad opus dedicandum publicum: immo Augustus (rogatus credo) recitatorum carmina, orationes & alia benignis & patientibus excepit auribus: sed Claudis Noniano recitanti de improprio superuenit. Libelli autem publicis locis, pilis, columnis, ceteris affixi sunt, vt in notitiam omnium res perueniret: id enim moris in rebus tota vrbe diuulgandis. In libellis locum recitationis, tempus, interdum argumentum indicabant, fortasse etiam principia carminum vel quorumlibet operum, ex quibus velut ex vnguibz leonem dignoscerent lectores. Præterea temporis mentio iniicienda erat, mensis & diei, ne frustrarentur recitatores & auditori, quo pertinet illud satyrici:

- *letam fecit cum Statius urbem Promisque diem.*

Superaret, vt locus domusue in tabella, quam dixi, proderetur, siue in museo Alexandrino & altero, quod Claudius addiderat, siue in æde Apollinis & in theatro, siue in domibus priuatorum recitaretur, vti Stella apud Martialem, Fronto & Maculonus apud Iuuenalem, apud Plinium Capito, apud Arrianum Quadratus ædes suas his vsibus commodasse leguntur. Domus istæ vt nominarentur, res ipsa postulabat, & in aliis causis nominatim edebantur, vt cum Propertius tabulas quasdam perdidisset:

*] puer, & citus hæc aliqua propone columna,
Et dominum Exquilis scribe habitare tuum.*

Formulam eiusmodi aduocationis apud antiquos dum adhuc quæro, liceat ex ingenio efingere talem: QVOD BENE VERTAT, P. PAPINIUS STATIVS *ipsis kalendis Augusti in domo C. Elii Stelle, quæ est in monte Celio, recitabit Thebaidos librorum primum, cuius principium:*

*Fraternas acies alternaque regna profanis
Decertata odii fontesque euoluere Thebas
Pierius menti calor incidit.*

quibuscumque commodum est & valde vacat, ut iusto tempore adesse velint etiam atque etiam rogantur. Verum satis de more ad recitationes vocandi. nunc ad alia instituta probabilia, quæ commodò iuuentutis & litterarum auctibus inferuiunt & hodieque seruantur, accedent adolescentēs indultissimi, ita ut prologi munera beate *Curt Joachim Gottbelf a Wreechb, Eq. Neo-March.* orat. lat. de cura nouas scholas influtendi aget *Frid. Josephi, Cosenblat, Lus.*; de eandem & academiæ in lauratore *Carol. Frid. Camman, Custrino Neo-March.* serm. germ.; at græco de liberalitate viuorum in literatos *Balth. Abraham Petri, Sor;* de legatis, quibus beneficiæ athenæa profertur, vernacula *Gottlob Ebreufr. a Wiedebach, Eq. Lus.*; de consuetudine symbolis in vsum communem conferendi lat. serm. *Balthasar Erdmann Heinsius, Tribell, Lus.* Inprimis munificentiam nulla vnquam delendam obliuione, qua erga scholam forauentem GENEROS. pieque memoriz DOM. BALTHASAR ab HEINZ-NAV; dyuasta clientelæ Petersdorffianæ, vsum est, imaginemque scholæ reliquit optimo cuique venerabilem, orat. germ. de ritu ponendi imagines præclarorum virorum locis publicis *Jo. Christian Miecksch, Sagan. Sil.* ut decet, celebrabit. Postea de glorioso principum proposito liberalissimis studiis imbuendi animum *Carol. Theophilus a Taubadel, Eq. Sil.*; de eorundem facilitate in capendis academicis honoribus *Frid. Sigism. a Nimpisch, Eq. Sil.*; nec minus de bibliothecis in vsum publicum dedicatis *Carol. Gunther. a Salza & Lichtenau, Eq. Lus.* vernacula verba facient. Hinc HETÆRIAN VENERANDI PRESBYTERII in tractu forano viduarum commodò institutam latine *Jo. Bernh. Lange, Rogou. Pomeran;* sed SOCIETATEM CARITATIS ET SCIENTIARVM, prælide magno viro Dom. JO. ANDREA GLEICHIO, cui fummos in theologia honores nuper collatos, ut par est, gratulamur, in Saxonia florentem, elegia germanica *Jo. Samuel Braun, Neostad. Sil.* collaudabunt. Tum de consilio iuuenes ad sanæ auspicia producendi *Frid. Theophil. Petri, Sor.* latine disferet; & de copia denique valedicendi candidatis academiæ concessa græco sermone adolescens conspectioris ingenii *Mart. Gottlob Kitzing, Logau, Crosn.* sibi gratulabitur: namque curriculum scholasticum emens DEO iuuante in academiæ se conferet, ideoque oratione simul latina scholæ extremum vale dicet. Adolescens hinc patre natus reuerendo eodemque optimo Dom. *Martino Kitzingio,* gregis diuini, qui Logaui est in crosneni tractu, Pastore fidelissimo, talem omnino egit in ludo nostro ciuem, ut diligentia, probitas, modestia eius favore omnium bonorum sit dignissima. Eum ebraico meletemate de pio ritu pro discendentibus preces facienti *Theodor. Bernh. Lehmann, Besou. Lus.*; & orat. germ. de consuetudine acclamandi abentibus eosque bonis omnibus prosequendi *Christian. Gottfr. Rabiger, Sag. Sil.* qui & ipse epilogi vice amplissimis auditoribus gratias decernet, excipiet, & acroamate cuius auctor *Christian. Sigism. Jacobi, Sag. Sil.* germanico, eoque multis instructo numeris, huic panegyri finis constituitur. Ut proficitur candida eoque feliciter, eaque res ipsius studiis totique vitæ conditioni bene ac prospere auentat, DEO supplicamus; Mæcenates autem & fautores nostros rogamus, ut institutis huiusmodi prædicandis fauere benigne, interesse frequentes, & aures afferre atticas, quamuis ad rem tenuiorem, petuelint. P. P. Sorauiz a. d. vi. idus aprilis 1710 cc xxv.

beut

78 M 428

Sign. (188) fehlt bzw.
coll. nicht vergeben!

56.

1077

Rho

A. z. Ω.
 CONATVI
 IUVENVM HVMANISSIMORVM
 DE PROBABILIBVS QVIBVSDAM
 INSTITVTIS

AD COMMODVM IVENTVTIS ET INCREMENTVM
 STVDIORVM SPECTANTIBVS
 dicturorum,

& vna
 ORATIONI,

quam
 PERHVMANVS ET BONAE SPEI

GOTTLOB KITZING,
 Logau. Crosn.

discesum suum in academiam
 habebit

scholam officio defuncturus,
 ante diem v. idus apriles c10 10 ce xxv.
vt omnes

AE AMPLIFICATORES ATQVE AD-
 SCRIPTORES

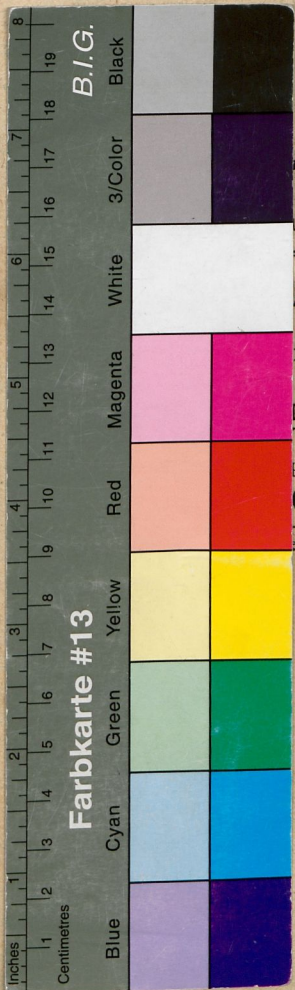
inda concione cupiant,
 propofito libello exiguo

MORE AVDITORES AD RE-
 TIONES ADVOCANDI.

plane etiam atque etiam rogat

GOTTFR. ZEISKE.

bat Jo. Gottlieb Rothius, Typogr. Aul, Promnit.

AK

